

OUDE TEGELS *uit oude fundamenten in Rotterdams binnenstad*

Tegelploeg vindt fraaie exemplaren

ROTTERDAM HAD VROEGER VELE BAKKERIJEN

Rotterdam is bezig de fundamenten op te ruimen van de verwoeste huizen. Daarbij stuit men in de oude binnenstad vaak op zeer oude fundamenten uit de 17de en 18de eeuw, waarin een enkele maal tegels uit dien tijd bewaard zijn gebleven. Een speciale tegelploeg verzamelt deze vondsten. Rotterdam heeft vroeger vele tegelbakkerijen gehad. Van al deze bakkerijen is nu, helaas, maar weinig te vinden, wat kan laten zien, hoe een plaats geweest moet zijn, waar tegels en schotels gevormd, gedroogd, gebakken, geglazuurd, beschilderd nog eens gebakken en bij latere producten gekwaart werden (d. i. het overtrekken van voorwerpen met een dunne doorzichtige loodglazuur door middel van een kwast. Het mengsel van masticot en lood gaf een gloed en groter schittering aan de kleur (de naam „kwaart” is afkomstig van het Italiaansche „coperta”), en men stelt zich tevreden met enkele resten en bijzondere scherven, die vaak veronderstellingen kunnen omverwerpen of bevestigen.

Hierbij enkele afbeeldingen van nieuwe vondsten.

Het paard op lichtmiddenveld, omsloten door cirkels en met de vier hoekvullingen, is een typisch voorbeeld van sterken Zuid-Nederlandschen invloed. De tegel is dik, de scherf hard, onregelmatig en met stukken in het baksel. De achterzijde en de kleur der aarde kunnen veel aanwijzingen geven omtrent plaats en ouderdom. Wij willen ons nu bepalen tot den voorkant, waar het mooie diepe blauw overheerschend is en het geel een zeer krachtige kleur heeft. Het dier, dat zoo sierlijk zijn beenen optrekt, is met gevoeligheid en zekerheid geteekend. Karakteristiek is de belangrijkheid van het hoekmotief in de 17e eeuw. Later wordt de voorstelling hoofdzak, zoodat in de 18de eeuw de hoekversiering vaak volkomen verdwijnt.

Tot de echt Rotterdamsche tegels behooren de twee volgende exemplaren met hun eigen bijzondere kleuren en de merkwaardige tekening van water en lucht. Het monster, dat zoo gevaarlijk moet lijken, doch er eigenlijk zoo goedig uitziet, gaat half schuil achter een golf, welke meer lijkt op een gedraaid koord dan op water.

De zee heeft de zeldzame kleuren die kenmerkend zijn voor deze Rotterdamsche producten, n.l. een typisch zeegroen, gecombineerd met blauw.

Tot hetzelfde soort behoort „Neptunus”.

De Rotterdamsche plateelbakkers hadden blijkbaar groote voorliefde om alles, wat betrekking had op de zee, uit te beelden, zooals monsters, zeemeerminnen en — meermannen. De wonderlijkste combinaties van herten, honden, eenhoorns en zelfs giraffen met staart en vinnen van zeedieren brengen zij vaak op primitieve wijze met hun zelfgemaakte penseelen, vervaardigd van de haren uit de ooren van een koe, op het ondoorschijnend witte tinglazuur.

Een vondst, welke zeer belangrijk genoemd kan worden, zijn twee tegels (waarvan er een hier afgebeeld is) die gemetseld zaten tusschen twee muren, onzichtbaar dus voor het oog. Maar de speurder ontdekte deze uiterst fraaie stukjes tegelbakkerskunst, welke vooral zulk een bijzondere aantrekkelijkheid hebben door de wonderlijk fijne kleuren.

Een goudgeel voor den rok van het vrouwefiguurtje, een doorschijnend blauwachtig mantel, even wat geel op de mof en de hoekvullingen — geelgroene fleurs de lis — die om de contouren in Turksch blauw zijn uitgevloeid, maken dat deze tegel van omstreeks 1625 en waarschijnlijk Delftsch werk, een belangrijke aanwinst is voor de collectie in het museum Boymans.

Zeker even zeldzaam als het laatstgenoemde is het tegeltje met de voorstelling van het „Lam Gods”, dat gevonden werd op de plaats, waar de Oud-Katholieke kerk in den Oppert gestaan heeft.

Geheel in blauw en wit, het blauw wat wazig, staat het vaandeldragende lam in een ovaal, dat zelf weer omsloten wordt door een vierpas, gevormd door de vleugeltjes van de geestige bolle cherubijntjes.

Tot slot, als enkel stuk van een reeks, de pilaartegel met een fluitspelend kereltje in 17e eeuwsch costuum.

Dit is slechts een greep uit de vele exemplaren, die door medewerking van den Gemeentelijken Technischen Dienst en de volle toewijding van de „tegelploeg”, hun plaats van bestemming in het museum Boymans te Rotterdam hebben gevonden.

(Foto Vaderland).